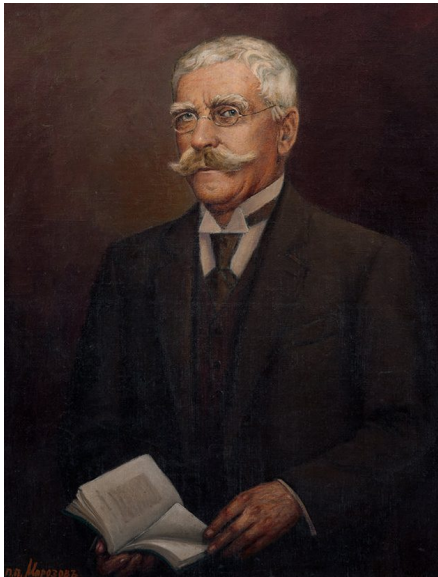

Иван Вазов – патриархът на българската литература

Портрет на Иван Вазов от П. Морзов

Често Ви разказваме за житейския път и делата на някои от най-големите българи – военни, политици, спортисти, творци, революционери, артисти и прочее. Днес избрахме да говорим за една по-особена личност, която не е стояла начело на смели четници, нито пък се е сражавала по бойните полета на следосвобожденските войни. Този човек има необикновена заслуга към България. Той е сред основните причини ние да „помним“. Големият писател Гео Милев го нарича „Патриархът на българската литература“. Зад това определение са крие гениалният народен поет и писател Иван Вазов. Човек на много епохи, който преживява Възраждането, Освобождението и тежките години на следосвобожденска България.

Житейският път на Иван Вазов минава през 5 войни – войната за свободна България, войната за съединена България, двете балкански и Първата световна. През цялото това време Вазов продължава да пише, а перото му оставя вечна следа във времето. Той увековечава образите на героите, които познаваме днес, както и подвизите на целокупния български народ, неговите мъки и страдания, въстания и борби, успехи и слава. Нека обаче спрем дотук. Колкото и хвалби да отправим към великия Вазов, те никога няма да са достатъчно. Вместо това, нека да Ви запознаем по-отблизо с живота му, така че да добиете още по-ясна представа що за човек е един от най-големите български творци на всички времена.

Годината е 1850-та, а денят – 9 юли. В градчето Сопот, в заможното семейство на Минчо Вазов се ражда малкият Иван. Бащата е търговец, радетел на движението на младите. Той стои твърдо зад идеите на българското Възраждане, а по-късно подкрепя и идеята за националното освобождение на България. Този човек със своя твърд характер успява да повлияе сериозно на своите синове, които отрастват, обичайки родината си. В следващите години, освен писателят Иван Вазов, на обществената сцена ще се появят и неговите братя – генералите Георги и Владимир Вазови, непоколебими в битките с враговете на България, а също и политикът Борис Вазов. В такава обстановка израства младият Иван.

С подкрепата на баща си той завършва местното училище и развива голям интерес към образованието. Учителят му го запознава с руската литература, от която бъдещият писател е силно впечатлен. Вече 15-годишен, той е изпратен в Калофер, за да продължи обучението си. Там негов ментор става не кой да е, а самият Ботьо Петков – бащата на революционера Христо Ботев. По време на престоя си там Вазов учи гръцки и турски език, но също така често се заравя в книгите. Запознава се с френската литература и силно се възхищава на постигнатото от нейните класици. Тласкан от желанието да се развива, Иван скоро се премества в Пловдив, в местната гимназия. Там интересът му към културата на Франция се засилва, започва да учи френски и да се чете творбите на Виктор Юго и Пиер Беранже.

Семейство Вазови

След няколко години престой в Градът под тепетата, младежът получава писмо от Сопот, в което майка му го вика обратно, за да продължи занаята на баща си. Иван обаче отказва да се върне. Той вече пише стихове и няма никакво желание да се занимава с търговия. През 1870 година, когато Вазов е на 20 години, е отпечатано първото му произведение – стихотворението „Борба“. То обаче не е първата негова творба. В гимназиалния курс младежът изписва бащините си тефтери с лирика, която обаче ще бъде публикувана чак след 10 години. Попрището, което Иван си избира, предизвиква някои семейни проблеми. С течение на времето майка му Съба се пречупва и приема, а дори и покровителства делото на своя син. Бащата обаче остава недоволен, тъй като е твърдо решен да завещае търговията именно на него. Затова Минчо Вазов решава да действа и изпраща момчето във Влашко.

Там, в град Олтеница, работи чичото на младия Иван, който също е търговец. Ясно е, че творецът е изпратен в Румъния, за да се научи на занаят и да забрави наивните си занимания. Сърцето на юношата обаче му подсказва друго. Скоро след пристигането си той започва да учи румънски и да чете местната поезия. Пише и издава много творби на български, които излизат в различни вестници и списания. Притиснат от средата и подтикнат от бунтовния младежки дух, младият Вазов бяга от къщата на чичо си и се отправя към Браила. Там го приютява един български кръчмар – Нено Тодоров, познат в историята с прозвището си Странджата.

В Браила поетът се среща с една нова, необикновена действителност. По онова време в града, а и като цяло в по-южната част на Румъния, е пълно с български емигранти, т.нар. хъшове. Вазов е изключително впечатлен от хората, с които се среща. У него се пробуждат силни патриотични чувства и любов към поробената майка България. Той слуша песните на хъшовете и тяхното неизмерно страдание, обречени да бъдат далеч от страната си. Много от тях са бивши хайдутти, участници във въстания, а също и в битките на сърбите срещу османците. Писателят се среща и с една друга пламенна личност от онази епоха – Христо Ботев. Насъбраните емоции след всички тези преживявания подтиква Иван Вазов да пише още повече. Днес е добре позната повестта му „Немили-недраги“, в която описва живота на хъшовете.

След престоя си зад граница писателят се връща в родния Сопот, където живее две години. По-късно се премества в Свиленград, където работи като даскал. По време на строежа на железопътната линия между София и Кюстендил е нает за преводач. За тези няколко години Вазов не забравя преживяното. Напротив, през 1875 година той се връща в Сопот и става член на местния революционен комитет. Априлското въстание го заварва във Влашко, където работи в една от големите емигрантски организации на българите – Българското централно благотворително общество (БЦБО). По това време издава своите първи стихосбирки – „Пряпорец и гусли“ и „Тъгите на България“. С началото на Освободителната война той започва и оформянето на стихосбирката „Избавление“, която

е един своеобразен отклик към действията на руския император, който решава да помогне в борбата за освобождение на България.

По време на руско-турския конфликт Вазов работи като писар, а след края му председателства Окръжния съд. Две години по-късно Иван Вазов се намира в Пловдив. Там влиза в политиката и става депутат, като междувременно продължава със своята писателска и културна дейност. Избран е за председател на Пловдивското книжовно научно дружество и става редактор на неговото списание – „Наука“. По-късно заедно с друг виден българин – Константин Величков – основава списание „Зора“. По време на престоя си в Пловдив Иван Вазов сътворява някои от най-гениалните си произведения. Сред тях са цикълът „Епопея на забравените“, стихотворенията „Българският език“, „Не се гаси туй, що не гасне“, „Новото гробище над Сливница“, повестта „Немили-недраги“, разказът „Иде ли?“ и много други. Междувременно, заедно с Величков, съставя „Българска христоматия“, в която са включени над 100 произведения от България и света.

Иван Вазов

През 1886 година Вазов се намира в Одеса, където пише романа „Под игото“. Той е публикуван първо в „Сборник за народни умотворения, наука и книжнина“, а през 1894 година е отпечатано първото му издание. Романът се превръща в една от най-четените родни класики, описваща обстойно подготовката и избухването на едно от най-кръвавите въстания на българите. През 1899 година творецът се установява трайно в София, като започва да издава списание „Денница“. Няколко години по-късно се честват 25 години от началото на неговата просветна и литературна дейност. По това време от печат излиза и романът „Нова земя“ – продължение на „Под игото“. Той обаче е посрещнат много негативно от вещите в сферата на литературата. Критиките и обидите към Иван Вазов са толкова остри, че той едва не се отказва от попрището си.

Снимка на Иван Вазов и Иван Шишманов от 1915 година, направена в София

В годините до Балканските войни писателят отново влиза в политическия живот на страната, като дори става министър на просвещението. В периода 1912-1918 година България е въвлечена в няколко поредни военни конфликта. Авторът описва събитията в три стихосбирки. Макар да е противник на съюзването с Германия, Вазов продължава да възпява смелостта и героизма на българския войник. След края на Първата световна война, когато държавата е изправена пред втора национална катастрофа, писателят без малко да загуби надежда. Иван Вазов милее за родината си като човек, който преживява най-тежките нейни падения и най-великите нейни възходи.

Народният поет умира на 22 септември 1921 година. На 71-годишна възраст той е един от най-заслужилите българи, обичан в цялата страна. Въпреки че критиката често не щади творчеството му, той остава сред любимите писатели на народа. За целия си житейски път

Вазов създава огромно количество произведения, по-голямата част от които посветени на България. Много от тях остават завинаги в сърцата на хората и се изучават и до днес.

Защо не се абонирайте за нашия бюлетин?

Email адрес *

Съгласявам се email адресът ми да бъде съхранен с цел изпращане на информационен бюлетин и маркетингови съобщения *

АБОНИРАМ СЕ

Българска история

„Българска история“ работи в посока опресняване на историческата памет, засилване на националната гордост, възраждане на забравени личности и епизоди от близкото и далечно минало. Екипът ни е убеден, че историята трябва да се разглежда като стабилна основа за изграждане на национално самосъзнание, което е от изключителна важност за просперитета на един народ.

